

ACORD DEL PLE DE 22 DE DESEMBRE DEL 2023

Acord núm. 48/2023 pel qual s'aprova l'informe sobre els Criteris lingüístics de l'Administració de la Generalitat.

En data 15 de novembre del 2023 el conseller d'Educació, Universitats i Ocupació va remetre a l'Acadèmia Valenciana de la Llengua el document *Criteris lingüístics de l'Administració de la Generalitat*, «a fi que expedisca informe l'Acadèmia Valenciana de la Llengua» (reg. ent. 1207).

Posteriorment, el 27 de novembre del 2023, el subdirector general de Política Lingüística va presentar un nou escrit, atés que «hem advertit alguns errors materials» (reg. ent. 1245).

Una volta rebuts els *Criteris lingüístics de l'Administració de la Generalitat* foren objecte d'estudi per part de la institució i en el Ple celebrat l'1 de desembre es va explicar el contingut d'estos i l'esborrany d'informe que s'estava elaborant. A la vista de les aportacions fetes pels acadèmics, es va redactar l'informe que va ser presentat a la Junta de Govern.

En la sessió celebrada el 21 de desembre, la Junta de Govern va estudiar el text de l'informe, va incorporar algunes esmenes i el va elevar a l'aprovació del Ple.

Vist l'Acord 243/2023 de la Junta de Govern, pel qual s'eleva al Ple la proposta d'informe sobre els *Criteris lingüístics de l'Administració de la Generalitat* remesos per la Conselleria d'Educació, Universitats i Ocupació.

D'acord amb els articles 7 e) i 16.2.j) de la Llei 7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

El Ple acorda aprovar l'informe següent sobre els *Criteris lingüístics de l'Administració de la Generalitat*:

INFORME SOBRE ELS «CRITERIS LINGÜÍSTICS DE L'ADMINISTRACIÓ DE LA GENERALITAT. 2023»

(sobre la versió presentada en el registre d'entrada de l'AVL el dia 27 de novembre del 2023)

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua és una institució de la Generalitat que es va crear per llei, a instàncies de les Corts Valencianes, l'any 1998. La funció fonamental d'esta institució, tal com estableix l'article 3 de la Llei de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, és «determinar i elaborar, en el seu cas, la normativa lingüística de l'idioma valencià». A més, d'acord amb el que s'estableix en l'article 5 de la mateixa llei, «Les decisions de la AVL, en l'exercici de les funcions que li corresponen, hauran de ser observades per totes les Institucions de la Generalitat, pels Poders Públics, per la resta d'Administracions Públiques, el sistema educatiu i els mitjans de comunicació, les entitats, els organismes i empreses de titularitat pública o que compten amb finançament públic». En exercici d'estes competències, l'AVL ha anat fixant la normativa lingüística per al valencià amb diverses obres de referència (*Gramàtica normativa valenciana*, 2006; *Gramàtica valenciana bàsica*, 2016; *Diccionari normatiu valencià*, 2014 i actualitzat en línia; *Nomenclàtor Toponímic Valencià*), que són el resultat d'un treball dut a terme al llarg dels últims vint-i-dos anys amb la voluntat de teixir consensos entre les diverses sensibilitats lingüístiques que conviuen en l'àmbit valencià. Amb este objectiu, en molts casos, s'oferixen diverses opcions per a integrar les diferents necessitats expressives que es plantegen en una societat complexa, com és actualment la valenciana.

Però, a més de fixar la normativa gramatical i lèxica, l'AVL també fa una sèrie de recomanacions per a orientar els usuaris sobre les formes més adequades en cada àmbit. Així, tant en les gramàtiques com en el *Diccionari normatiu valencià*, es van indicant en cada cas les solucions més adequades per als diversos registres d'ús. Així, d'acord amb el que indiquem en la introducció de la nostra *Gramàtica normativa valenciana*, les solucions més adequades per a la llengua de l'Administració pública seran les que seguisquen els criteris següents:

Les formes i els usos de caràcter formal i d'àmbit general del valencià són els més adequats per als registres administratius (un decret, un citació judicial, una instància, etc.) i, en general, per a totes aquelles situacions, orals o escrites, que busquen la màxima eficàcia comunicativa dins d'uns certs paràmetres de formalitat (un noticiari, una conferència, un informe comercial, etc.). Les formes de caràcter poc formal o

d'àmbit valencià restringit són adequades per als usos individuals o col·lectius de caràcter espontani (una carta, una nota, un escrit costumista, un diàleg teatral o cinematogràfic, etc.).

La llengua de l'Administració pública i de les entitats que en depenen i, en general, la llengua d'ús públic formal ha d'utilitzar, com és lògic, les formes i els usos sintàctics propis dels registres formals i d'àmbit general. Exclou, per tant, l'alternança de registres formals i poc formals, de variants principals i secundàries i de variants d'àmbit general i d'àmbit restringit. (p. 17).

En atenció a estes observacions, des de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, s'ha buscat consolidar un registre formal, això és, un model lingüístic estàndard, basat en les solucions considerades principals. Amb això es pretén donar estabilitat al valencià i guiar els usuaris en casos com ara l'ús de la llengua en l'Administració pública. Este model, al mateix temps, també persegueix evitar que hi haja vacil·lacions lingüístiques o canvis de preferència en les opcions lingüístiques depenent del partit polític que governe en cada moment.

A partir d'estes consideracions prèvies, cal constatar que les solucions lingüístiques adoptades en el document *Criteris lingüístics de l'Administració de la Generalitat*, remés a esta institució en la data assenyalada, segueixen el marc normatiu definit per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua en les seues obres normatives, excepte en els punts que s'especificaran en els subapartats C.3 i C.4. No obstant això, volem advertir que: a) hi ha solucions dels *Criteris* que s'aparten de les formes considerades principals en les gramàtiques normatives valencianes o en el *Diccionari Normatiu Valencià*; b) hi ha casos d'incoherències relacionades amb l'aplicació del polimorfisme territorial; c) apareixen recomanacions, sobre la base manifestada de buscar una llengua "natural" i "espontània", que se separen del registre formal propi de l'Administració; d) la redacció del text eludix no sols l'explicitació de l'AVL com a autoritat normativa de referència, sinó també el paper d'esta institució en la consolidació d'un model formal valencià. Comentem, a continuació, totes estes qüestions dins de les seccions relacionades amb el títol, la introducció, els aspectes gramaticals i el lèxic.

A) En relació amb el títol:

Pel que fa al títol, *Criteris lingüístics de l'Administració de la Generalitat*, caldria corregir-lo pel de *Criteris lingüístics de l'Administració del Consell*, ja que la

Generalitat Valenciana és «el conjunt de les institucions d'autogovern de la Comunitat Valenciana» (art. 20 de l'Estatut). El Consell forma part de la Generalitat, de la mateixa manera que les Corts, la Presidència o les institucions estatutàries enumerades en l'apartat tercer del mencionat article (la Sindicatura de Comptes, el Síndic de Greuges, el Consell Valencià de Cultura, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, el Consell Jurídic Consultiu i el Comitè Econòmic i Social). Totes estes institucions són Generalitat. Per tant, si la Direcció General d'Ordenació Educativa i Política Lingüística, com a òrgan competent en matèria de política lingüística del Govern valencià, vol aprovar uns criteris lingüístics caldrà precisar que són els criteris de l'Administració del Consell, però no de l'Administració de la Generalitat en el seu conjunt.

B) Quant a la Introducció:

La Introducció dels *Criteris* realitza un al·legat que defensa que el model de llengua que han d'utilitzar els treballadors de l'Administració ha de ser pròxim als "administrats". Esta defensa la trobem lògica, però no ha de contradir el que és normal en qualsevol llengua utilitzada en diferents situacions comunicatives, això és, l'existència de registres lingüístics diferents. Una de les tasques importants que ha realitzat l'AVL sobre el valencià ha sigut fixar la correspondència entre les solucions lingüístiques i el registres en què estes solucions són adequades. Això ha permés dignificar el valencià i fer-lo extensible a totes les situacions comunicatives. És per esta raó que considerem inoportú el comentari següent sobre la correspondència entre formes i registre, ja que pot suggerir que els *Criteris* han intervingut en el canvi de valoració pel que fa a l'assignació de determinades formes a registres específics.

Però, com a efecte no desitjat derivat d'este complex procés de conformació del registre culte de la llengua, en alguns casos s'ha produït, per contraposició, una associació de moltes formes valencianes, ben genuïnes, a un registre col·loquial, que ha fet que es tendisquen a rebutjar de l'expressió formal per creure, injustificadament, que són impròpies d'este registre.

També considerem que és improcedent voler estendre l'aplicació d'uns criteris específics que elabora una Direcció General d'Ordenació Educativa i Política Lingüística no sols a tota la Generalitat valenciana, tal com ja hem esmentat més amunt, sinó també a la resta de les administracions valencianes (provincials i locals), tal com es desprén del text següent:

Amb eixe propòsit demanem a tots els empleats públics de la Generalitat Valenciana i del conjunt d'administracions que operen en el nostre àmbit territorial que assimilen i posen en pràctica els presents criteris amb la màxima diligència.

De fet, bona part d'estes administracions ja fa anys que han adoptat un model de llengua basat en les prioritats de l'AVL, entitat reconeguda per l'Estatut com a autoritat normativa del valencià i que ha treballat des de la seua creació en un acostament, recuperació i promoció del valencià.

Per una altra banda, l'AVL considera necessari que s'afija al final de la Introducció el text següent: "Caldrà interpretar i complementar estos criteris lingüístics d'acord amb el que estableix la normativa de l'AVL (GNV, GVB, DNV i NTV)".

C) Pel que fa a les recomanacions gramaticals:

És convenient seguir les solucions que l'AVL prioritza. Això ajudaria a traure del marc polític l'elecció d'una opció o d'una altra, i evitaria un increment d'alternatives formals. Ara bé, els *Criteris* no sempre ho fan així, circumstància que ens du a fer les observacions següents:

C.1. Propostes que en l'AVL són secundàries en els registres formals escrits; en canvi, la Direcció General d'Ordenació Educativa i Política Lingüística les ha prioritzades o les iguala a les primàries de l'AVL:

- a. Ús del plural del mot *marge* amb *-ns*: *màrgens* (apartat 5.2). L'AVL té com a solució principal *marges*.
- b. Equiparació de la variació de gènere *-iste/-ista* a la forma invariable *ista* (apartat 6.3.2), la solució preferent de l'AVL és *-ista*.
- c. Preferència per les formes velaritzades en els verbs de la 3a conjugació purs: *afigc/afig*, *afigga/afija* (apartat 13.3). En este cas, l'AVL les té com a secundàries (fora dels quadres bàsics i en l'apartat d'observacions).
- d. Preferència per la forma *vore* del verb *veure* (apartat 13.6), i conjugació seguint aquell radical en la redacció del document. L'AVL, en canvi, té *veure* com a forma prioritzada i base de la conjugació.

- e. Preferència per la solució sense la *i* antihiàtica (apartat 13.8). L'AVL dona *caiem/caem* com a vàlides al mateix nivell, però usa habitualment la forma antihiàtica en el seu model de llengua.
- f. Recomanació en l'apartat 13.9 (verbs *collir*, *cosir*, *cruixir*, *morir* i *voler*), de les solucions velaritzades: *cullc/cull*, *cullga/culla*. Però la preferència no és tan estricta com a 13.3, si ens atenim a la redacció: “En el cas d'alguns verbs irregulars que presenten dualitats formals, convé usar les formes que s'indiquen a continuació”. En estos casos, l'AVL també té com a prioritàries les formes no velaritzades.
- g. Opcionalitat, en el cas del verb *ser* (apartat 13.10), per la solució *fon* i *fou*. La solució més general en la llengua escrita i la prioritària en l'AVL és *fou*.
- h. Ús exclusiu de la solució *a on*, que és secundària en l'AVL i en la tradició escrita, enfront de *on* (apartat 15.1.2.3).
- i. Preferència per la forma *mentres* enfront de *mentre* (apartat 15.2.3). L'AVL té com a preferent *mentre (que)*.
- j. Exclusió de les formes *benèvol* i *malèvol* amb accent greu (apartat 3.1), que són les principals per a l'AVL.
- k. A banda de les solucions acabades d'esmentar, ús en la redacció del document de *Criteris* de solucions considerades secundàries per l'AVL, com ara: *agarrar* (p. 79), *a sovint* (p. 13), *no obstant* (p. 44, 73), *vore* (p. 33, 93) o la preposició *en* davant de les parts del cos, *en la mà* (pàg. 36).

C.2. *Propostes sobre aspectes gramaticals que creen incoherències en relació amb la voluntat de satisfer solucions geogràficament pròximes*: “en les comunicacions dirigides específicament a les àrees territorials a on estan vives”. Així, per exemple, es permet més d'una opció formal en casos com la primera persona del present (*dorm* i *dormo*, apartat 13.1), el passat simple/perifràstic (*cantà* i *va cantar*, *vas cantar* i *vares cantar*, apartat 13.4), l'imperfet de subjuntiu (*cantara* i *cantàs*, apartat 13.5) l'adverbi de lloc *ací* i *aquí* (apartat 15.1.1), l'adverbi de temps *hui* i *avui* (apartat 15.2.1); però no es dona més d'una opció en altres fenòmens territorialment ben consolidats, de manera que la solució queda restringida a una única opció. Este és el cas, per exemple, en contra de l'hàbit del valencià septentrional i part del meridional, de l'ús exclusiu de

la preposició *en* en les designacions de lloc que indiquen situació, llevat dels topònims (apartat 16.2), i en les designacions de mesos, estacions i festivitats (apartat 16.4); o de l'exclusió de solucions, també vives en l'àrea meridional, com *bastant* (apartat 11.2), *tenir*, *venir* (apartat 13.6) o *cadascú* (apartat 12.2).

Per un altre costat, cal destacar el fet que hi ha aspectes dels *Criteris* que s'aparten de la normativa gramatical de l'AVL:

C.3. Propostes sobre aspectes gramaticals no explicitats en les obres de l'AVL; però que apareixen com a recomanacions en el text:

- a. Acceptació de la duplicació pronominal amb complement indirecte (l'AVL no la preveu en registres formals), utilitzant la redacció poc precisa de “en expressions com les següents” i “per a aconseguir una expressió natural” (apartat 7).
- b. Recomanació de l'ús del cardinal en lloc de l'ordinal (*l'article cinc*) apel·lant a “de cara a aconseguir una expressió més natural” (apartat 10.2).
- c. Inclusió de les locucions *a començaments de* i *a finals de* amb el substantiu en plural (apartat 16.4.1).
- d. Ús de la preposició *en* quan l'expressió temporal té caràcter puntual (*en març*, *en estiu*) (apartats 16.4.4 i 16.4.5). La recent introducció de l'ús de *en* amb mesos i estacions de l'AVL va associada a la durada.

C.4. Propostes sobre aspectes gramaticals que, encara que no es recomanen en l'escriptura, poden crear confusió en l'usuari. Ens referim a les recomanacions en l'ús administratiu oral sense distingir registres (formal/no formal) de casos com els següents:

- a. Ús de l'article *lo* (apartat 4): “en comunicacions administratives de caràcter oral, i també en escrits poc formals el seu ús és plenament acceptable”. La GNV (2006: apartat 15.5) indica: “és acceptable en aquells contextos orals o escrits en què es fa o es representa un ús espontani del llenguatge”. La GVB (apartat 19.5) diu: “l'anomenat article neutre *lo* només és acceptable en contextos orals o escrits

en què es fa o es transcriu literalment un ús espontani de la llengua”. El DNV: entrada *lo*, amb la marca col·loquial.

- b. Ús del numeral *sixanta* (apartat 10.1): “plenament acceptable, i inclús preferible”. Ni la GNV ni la GVB esmenten esta solució. Només el DNV la té en la transcripció, i com a solució secundària.
- c. Ús del cardinal *segon* com a invariable (apartat 10.2): “oralment és admissible usar-lo com a invariable”. La GNV (apartat 18.4.2) indica: “Les formes sense variació no són acceptables en els registres formals”. La GVB i el DNV no es plantegen el caràcter invariable.
- d. Ús dels mots acabats en *-eiximent (coneixement)* (apartat 17.2): “plenament acceptable, i inclús preferibles en els usos orals o en escrits en què es vullga reflectir un ús espontani del llenguatge”. Les obres de l’AVL (GNV, DNV) la consideren sempre una solució secundària.

D) Tocant a les recomanacions lèxiques:

Pel que fa als criteris generals de preferència lèxica (apartat 17.1). De les 80 parelles de paraules que hi ha, 73 corresponen a les solucions preferents del DNV, i només set se n’aparten. D’estes set, cinc no estan prioritzades, perquè cada paraula té definició pròpia (*assentar-se/seure, gastar/despendre, gasto/despesa, triar/escollir, vivenda/habitatge*), i les altres dos tenen la preferència al revés (*despedir/acomiadar, agarrar/agafar*). Per tant, considerem que seria una solució més satisfactòria indicar explícitament que, llevat d’algun cas específic, s’adopten les solucions preferents del DNV, obra que s’ha caracteritzat per prioritzar les solucions més esteses en valencià. Si no es fa així, la llista esdevé arbitrària, ja que s’expliciten un grapat de casos i es deixa a criteri personal de l’usuari la resta del lèxic no exemplificat. A més, es dificulta el desig expressat de: “intentar buscar sempre, dins del marc establert per la normativa lingüística, la forma més pròxima a l’administrat” (p. 81).